

References

1. Bowersox, D. J., & Closs, D. J. (2008). *Logistics: integrated supply chain*. Trans. by N. N. Baryshnikova & B. S. Pinskyer. Moscow: Olimp-Business (in Russ.).
2. Butov, A. M. (2012). Formation of efficient management logistics system on the enterprises. *Halyc'kyi ekonomichnyi visnyk (Galician Economic Herald)*, 3(36), 161-166 (in Ukr.).
3. Larina, R. R., & Pilyushenko, V. L. (2007). *Marketing-logistic concept of territory management*. Donetsk (Donetsk State University of Management): Veber (in Ukr.).
4. Redka, V. S. (2012). Essence and main types of logistic strategies and their place in system of enterprise management. *Visnyk of «Lviv Polytechnic» National University: Logistics (LPNU Herald)*, 735, 187-191 (in Ukr.).
5. Smerchivska, S. V., Zhabolenko, M. V., & Chernyshova, S. V. (2013). *Marketing and logistics: conceptual basis and strategic decisions: Study Guide in schemes and tables for economic and engineering specialties of universities*. Lviv: Magnoliya-2006 (in Ukr.).
6. Shandrivska, O. Y., & Gorban, N. I. (2004). Logistical aspects of strategic management. *Visnyk of «Lviv Polytechnic» National University (LPNU Herald): Problems of economics and management*, 507, 145-151 (in Ukr.).
7. Czeselski, M. (1999). *Logistics business strategies*. Warsaw: PWN (in Polish).
8. Kisperska-Moron D., & Krzyzaniak S. (2009). *Logistics*. Poznan: Instytut Logistyki i Magazynowania (in Polish).
9. Di Paola N. (2013, August). Demand Chain Management for Value Creation and Innovation: The Case of Perishable Products. *International Journal of Innovation in Business*. Retrieved from <http://ssrn.com/abstract=2308847>
10. Richey, R. Glenn, Roath, Anthony, Whipple, Judith, & Fawcett, Stanley E. (2011). Exploring a Governance Theory of Supply Chain Management: Barriers and Facilitators to Integration. *Journal of Business Logistics*, 31(1), 237-256. Retrieved from <http://ssrn.com/abstract=2224138>
11. Srivastava, Samir K. (2013). *Issues and Challenges in Reverse Logistics. Supply chains: issues and analysis*. In Surendra M. Gupta (Ed.). CRC Press.
12. State Institution «The Stock Market Infrastructure Development Agency». *Public information database of Ukraine's securities and Stock Market*. Retrieved from <http://www.stockmarket.gov.ua> (in Ukr.).

Received 27.08.2013

References (in language original)

1. Бауэрсокс Д. Дж. Логистика: интегрированная цепь поставок / Доналд Дж. Бауэрсокс, Дейвид Дж. Клосс. – 2-е изд. ; пер. с англ. Н. Н. Барышниковой, Б. С. Пинскера. – М.: Олимп-Бизнес, 2008. – 640 с.

2. Бутов А. Формування ефективної системи управління логістикою на підприємствах / А. Бутов // Галицький економічний вісник. – 2012. – № 3(36). – С. 161–166 (Маркетингово-інноваційні технології управління підприємствами).
3. Ларіна Р. Р. Маркетинг-логістична концепція управління територіями: монографія / Р. Р. Ларіна, В. Л. Пілюшенко; Донецьк. держ. ун-т упр. – Донецьк: Вебер, 2007. – 275 с.
4. Редька В. С. Сутність та основні види логістичних стратегій та їхнє місце у системі управління підприємством / В. С. Редька // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Логістика. – 2012. – № 735. – С. 187–191.
5. Смерічевська С. В. Маркетинг і логістика: концептуальні основи та стратегічні рішення: навч. посіб. у схемах і табл. для економічних та інженерних спеціальностей ВНЗ / С. В. Смерічевська, М. В. Жаболенко, С. В. Чернишова. – Л.: Магнолія-2006, 2013. – 552 с.
6. Шандрівська О. Є. Логістичні аспекти стратегічного управління / О. Є. Шандрівська, Н. І. Горбаль // Проблеми економіки та управління: збірник наукових праць; відп. ред. Й. М. Петрович. – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2004. – 196 с. – (Вісник Національного університету «Львівська політехніка» № 507). – С. 145–151.
7. Czeselski M. Logistyka w strategiach firm / M. Czeselski. – Warszawa – Poznan: PWN, 1999. – 160 s.
8. Kisperska-Moron D. Logistyka / D. Kisperska-Moron, S. Krzyzaniak. – Poznan: IliM, 2009. – 290 s.
9. Di Paola N. Demand Chain Management for Value Creation and Innovation: The Case of Perishable Products [Electronic resource] / N. Di Paola // International Journal of Innovation in Business. – 2013 – August 12. – Accessed mode: <http://ssrn.com/abstract=2308847>
10. Richey R. G. Exploring a Governance Theory of Supply Chain Management: Barriers and Facilitators to Integration / Richey R. Glenn, Roath Anthony, Whipple Judith, Fawcett Stanley E. // Journal of Business Logistics. 2011 – Vol. 31. – No. 1. – P. 237–256.
11. Srivastava S. K. Issues and Challenges in Reverse Logistics / S. K. Srivastava // Supply Chains: Issues and Analysis. – 2013. – Chapter 2. – P. 61–82.
12. Загальнодоступна інформаційна база даних Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку про ринок цінних паперів [Електронний ресурс] / Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України. – Режим доступу: <http://www.stockmarket.gov.ua>

Стаття надійшла до редакції 27.08.2013

УДК 658.7/1.8(477)

Г. В. Строчкович

кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри економіки підприємства, Харківський гуманітарний університет «Народна українська академія», Україна
anna_strokovych@meta.ua

ПРИНЦИПИ ВЗАЄМОДІЇ ПІДПРИЄМСТВА З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПОКУПЦЯМИ

Анотація. У статті визначено принципи якісного функціонування підприємств. Автором розроблено схему процесу функціонування підприємства, яка враховує систему цінностей соціуму. Запропоновано матрицю принципів взаємодії підприємства з головними стейкхолдерами – постачальниками та покупцями.
Ключові слова: функціонування, адаптація, взаємодія, підприємства, стейкхолдери, постачальники, покупці.

А. В. Строчкович

кандидат економічних наук, доцент, заведуюча кафедрою економіки підприємства, Харківський гуманітарний університет «Народная украинская академия», Украина

ПРИНЦИПЫ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ ПРЕДПРИЯТИЯ С ПОСТАВЩИКАМИ И ПОКУПАТЕЛЯМИ

Аннотация. В статье определены принципы качественного функционирования предприятий. Разработана схема процесса функционирования предприятия, которая учитывает систему ценностей социума. Предложена матрица принципов взаимодействия предприятия с основными стейкхолдерами – поставщиками и покупателями.
Ключевые слова: функционирование, адаптация, взаимодействие, предприятия, стейкхолдеры, поставщики, покупатели.

Anna Strokovich

PhD in Economics, Assistant Professor, Chairman of Enterprise Economy Department, Kharkiv Humanities University «People's Ukrainian Academy», Ukraine
27 Lermontovska St., Kharkiv, 61000, Ukraine

THE PRINCIPLES OF THE ENTERPRISE INTERACTION WITH SUPPLIERS AND CUSTOMERS

Abstract. Introduction. Under the conditions of most of raw materials and energy resources limitation and rising consumer demands, it is important, due to the market saturation, to define the principles of enterprises' high-quality functioning. Purpose. To form the enterprise functioning process scheme on the basis of society value system and the enterprise's principles of interaction with suppliers and customers. Methods. Analysis, generalization, structuring. Results. The definition of enterprise functioning was clarified; it is represented as a process of external and internal resources transformation by enterprise to meet the needs of a particular market segment and considering the existing constraints of the environmental, social and economic super-systems. The generalized scheme of enterprise's functioning within society value system and the evaluation criteria for demand on this basis are suggested. The main principles of suppliers and customers interaction were determined as adequacy; innovativeness and environmental friendliness; objectiveness; reliability and alternativeness. It was proved that the main condition of the enterprise's long life cycle is its adaptability, implemented on the basis of the domination; multi-vector regulation; consecutive enterprise life-sustaining activity quantization and self-regulation of structural units. Conclusions. The enterprise, suppliers and customers' interaction principles utilization are the basis of the business functioning quality growth.

Keywords: functioning; adaptation; interaction; enterprises; stakeholders; suppliers; customers.

JEL Classification: B41, L19, L20, M21, M31

Постановка проблеми. В умовах непомірного споживання сировинних та енергетичних ресурсів, критичного рівня старіння основних фондів вітчизняних підприємств, наростання загрози екологічної кризи, зумовленої прагненням до максимізації прибутку або вартості підприємства, обмеженості важливих виробничих ресурсів особливої актуальності набуває визначення принципів, особливостей та характеристик ефективного функціонування суб'єктів господарювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у дослідження процесу функціонування підприємств зробили такі західні вчені, як Ж.-Ж. Ламбен (Jean Jacques Lambin) [1], Г. Мінцберг (Henry Mintzberg) [2], У. Р. Ешбі (William Ross Ashby) [3], російські науковці В. В. Дружинін та Д. С. Конторов [4], Л. І. Лопатнікова [5], В. Л. Макаров і Г. Б. Клейнер [6], О. Г. Туровець [7], вітчизняні вчені О. М. Криворучко та О. С. Горлач [8], І. В. Сіменко [9], В. І. Скуріхін, В. А. Забродський і Ю. В. Копейченко [10], О. М. Ястремська [11] та багато інших.

Водночас, єдиного методологічного підходу щодо формування принципів взаємодії підприємства із постачальниками та покупцями у процесі функціонування досі не розроблено, і це питання залишається дискусійним. Зацікавленість підприємств, що функціонують в умовах конкуренції, в узгодженні інтересів постачальників та покупців визначає теоретичну і практичну доцільність розробки відповідного методологічного інструментарію.

Метою статті є розроблення схеми якісного функціонування підприємства з урахуванням системи цінностей соціуму та визначення принципів взаємодії підприємства із постачальниками і покупцями.

Основні результати дослідження. Найчастіше в економічній літературі термін «функціонування» розглядається лише з погляду результативності діяльності підприємства, тобто його ефективності. При цьому трактовка категорії «ефективність» поширена в науковій літературі.

Функціонування системи – це процес реалізації системою функцій, тобто процес управління. Якість функціонування характеризується критеріями ефективності управління [12]. Ця теза фактично стверджує, що «якість» та «ефективність» функціонування є ідентичними категоріями. Але, на наш погляд, це не відповідає дійсності, оскільки якість – значно ширша категорія, що включає поряд із ефективністю ще й надійність, корисність, відповідність певним стандартам й т. ін.

В економічному словнику Л. І. Лопатнікова термін «функціонування економічної системи» розглядається як: «1. Процес переробки економічною системою природних ресурсів у продукти виробництва, які задовольняють суспільні потреби в матеріальних благах; при цьому здійснюється зміна стану системи. 2. Процеси планування, управління та економічного стимулювання суспільного виробництва або тільки дія економічних стимулів» [5]. Наведена трактовка зовсім не враховує того факту, що підприємства у процесі функціонування справляють вплив на надсистеми, до яких можна віднести галузь, регіон, економічну систему держави, міжнародну економічну систему, та й взагалі все навколишнє середовище.

На думку В. В. Дружиніна, якість функціонування підприємства – узагальнена позитивна характеристика, що відбиває ступінь корисності підприємства для надсистеми (галузь, регіон) [4]. Але ця характеристика стосується не тільки надсистеми, а й власне підприємства (наприклад, коли можливо порівняння якості його функціонування у декількох періодах).

Слід погодитися із твердженням Криворучка О. М. та Горлача О. С., що якість функціонування підприємства як елемента відповідної системи науковцями практично не розглядається [8]. У більшості праць увага приділяється ефективності, яка в нинішніх економічних умовах, як уже вказувалося, є лише складовою якості.

За визначенням Ястремської О. М., функціонування – це «форма існування соціально-економічної системи (підприємства), що виконує свою функцію в системі більш

високого рангу (наприклад, у корпорації, асоціації, галузі, регіоні) і відтворює сама себе» [11, с. 135]. Отже, система існує тому, що кожен її елемент виконує притаманну лише йому внутрішню функцію. Однак у процесі функціонування виконується й загальносистемна (зовнішня) функція. Таким чином реалізується принцип вкладеності.

Ми переконані, що в умовах достатньо високого рівня конкуренції у процесі функціонування підприємств важливо брати до уваги систему цінностей соціуму, на базі яких формуються критерії оцінювання товару та реалізується попит (рис. 1). Окрім того, обов'язковими є виконання правових норм функціонування підприємства, врахування пропозиції на ринку постачальників, критеріїв їх оцінки [1]. Кожне підприємство функціонує відповідно до його місії, мети і стратегії.

Під функціонуванням підприємства у цьому дослідженні розуміється процес перетворення підприємством зовнішніх і внутрішніх ресурсів з метою задоволення потреб певного сегменту ринку та з урахуванням діючих обмежень екологічної, соціальної, економічної надсистем.

Основою якісного функціонування підприємства є його взаємодія з головними стейкхолдерами – постачальниками і покупцями. Відтак важливим видається визначення головних принципів такої взаємодії, до яких ми відносимо:

адекватність, що дозволяє враховувати особливості різних груп постачальників та споживачів; відповідно корегувати функціонування підприємства; розв'язувати протиріччя, які виникають між постачальниками, підприємством і споживачами;

інноваційність та екологічність, що передбачає використання інновацій за всіма аспектами взаємодії між постачальниками, підприємством та покупцями з огляду на необхідність дотримання безпеки соціуму;

об'єктивність, яка зумовлює взаємодію між постачальниками, підприємством і покупцями в системі економіко-правових, виробничих та суспільно-правових обмежень;

надійність, що дає змогу постачальникам і підприємствам виконувати зобов'язання сторін, а покупцям – задовольняти свої потреби;

альтернативність, що забезпечує можливість вибору постачальників та споживачів.

На рис. 2 представлено матрицю принципів взаємодії підприємства з постачальниками і покупцями у процесі функціонування.

Безперечною є теза про те, що підприємства створюються, розвиваються, досягають успіхів, слабшають та

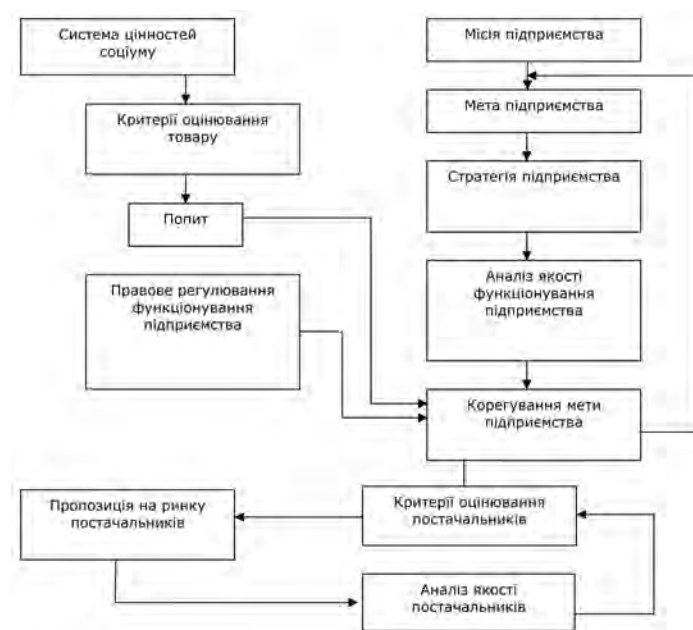

Рис. 1. Схема процесу функціонування підприємства
Джерело: Авторська розробка

припиняють своє існування, тобто функціонують за певними закономірностями [3; 10]. Умовою тривалого функціонування підприємства є його постійне оновлення. Виняток становлять лише природні монополії, однак і вони змушені змінюватися, хоч і здійснюють це менш інтенсивно, ніж інші підприємства. Постійно створюються нові підприємства, але паралельно з тим ліквідуються старі. Зазначені процеси свідчать про існування життєвого циклу підприємства. Тривалість життєвого циклу залежить від адаптивності підприємства до нових трендів та викликів.

Як відзначають Скуріхін В. І., Забродський В. А., Копейченко Ю. В. [10], функціонування адаптивних систем відбувається за умови дотримання ряду принципів, серед яких:

1. **Необхідність різноманітності**, тобто дії керуючої системи повинні характеризуватися не меншою різноманітністю, ніж об'єкт управління.

2. **Принцип дуального управління**, що відображає двоїстий характер керуючих дій, коли вони, з одного боку, управляють об'єктом, а з другого – використовуються для вивчення властивостей і закономірностей цього об'єкта для подальших керуючих дій. При цьому структура цих дій повинна змінюватися відповідно до змін параметрів об'єкта управління.

3. **Принцип зворотного зв'язку**, що дозволяє складати характеристики об'єкта, яким управляють, і формувати реакції, що виявляються в керуючих впливах.

На нашу думку, слід доповнити перелік принципів, на основі яких функціонують адаптивні системи. Вважаємо за доцільне виділити ще такі принципи:

- домінування тих чи інших функціональних підрозділів або категорій персоналу, які можуть найбільш суттєво впливати на успішність та якість роботи підприємства за принципом Парето (80:20);
- багатовекторне регулювання, яке є основою досягнення поставленої мети і дозволяє корегувати роботу підприємства за всіма аспектами;
- послідовне квантування життєдіяльності підприємства, тобто коли кожна стадія його гомеостазу завершується корисним результатом, і насамперед підвищенням якості;
- саморегуляція структурних підрозділів, або здатність встановлювати та підтримувати їх певні характеристики на відносно постійному рівні.

Висновки. Таким чином, застосування запропонованої матриці принципів взаємодії підприємства із постачальниками і покупцями у процесі його функціонування є підґрунтям поступового підвищення якості на всіх етапах технологічного ланцюга, що в результаті сприятиме зміцненню конкурентоспроможності як безпосередньо суб'єкта господарювання, так і держави у цілому. Для цього доцільно розробити комплекс організаційних заходів, які будуть розглянуті в подальших дослідженнях.

Література

1. Ламбен Ж.-Ж. Менеджмент, ориентированный на рынок / Ж.-Ж. Ламбен ; пер. с англ. под ред. В. Б. Колчанова. – СПб. : Питер, 2007. – 800 с.
2. Минцберг Г. Структура в кулаке: создание эффективной организации / Г. Минцберг ; пер. с англ. под. ред. Ю. Н. Каптуревского. – СПб. : Питер, 2004. – 512 с.
3. Эшби У. Р. Введение в кибернетику / У. Р. Эшби ; пер. с англ. – М. : Изд. иностр. лит., 1959. – 432 с.
4. Дружинин В. В. Системотехника / В. В. Дружинин, Д. С. Конторов. – М. : Радио и связь, 1985. – 200 с.
5. Лопатников Л. Популярный экономико-математический словарь / Л. Лопатников. – 3-е изд., перераб. и доп. – М. : Знание, 1990. – 256 с.
6. Макаров В. Л. Микроэкономика знаний / В. Л. Макаров, Г. Б. Клейнер. – М. : Экономика, 2007. – 204 с.
7. Туровец О. Г. Гибкость организации производственных систем / О. Г. Туровец. – М. : Экономика, 1988. – 372 с.
8. Криворучко О. М. Сутність та зміст поняття «якість функціонування підприємства» / О. М. Криворучко, О. С. Горлач // Економіка транспортного комплексу : зб. наук. праць. – Х. : Видавництво ХНАДУ, 2009. – Вип. 13. – С. 7–17.
9. Сіменко І. В. Якість систем управління підприємствами: методологія, організація, практика : монографія / І. В. Сіменко. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2009. – 393 с.
10. Скуріхін В. І. Проектирование систем адаптивного управления производством / В. И. Скуріхін, В. А. Забродский, Ю. В. Копейченко. – Х. : Вища школа, 1984. – 384 с.
11. Ястремська О. М. Інвестиційна діяльність промислових підприємств: методологічні та методичні засади : монографія / О. М. Ястремська. – 2-ге вид. – Х. : ІНЖЕК, 2004. – 488 с.
12. Функціонування системи : Економічний словник [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakony.com.ua/econom.html?catid=56527>

Стаття надійшла до редакції 23.07.2013

References

1. Lambin, J. J. (2007). *The management focused on market* (Trans. from Eng.). In V. B. Kolchanov (Ed.). St. Petersburg: Peter (in Russ.).
2. Mintzberg, H. (2004). *Structure in a fist: creation effective organization* (Trans. from Eng.). In Y. N. Kapturevskiy (Ed.). St. Petersburg: Peter (in Russ.).
3. Ashby, W. R. (1959). *Introduction in cybernetics* (Trans. from Eng.). Moscow: Foreign Literature Publishing House (in Russ.).
4. Druzhinin, V. V. & Konturov, D. S. (1985). *System engineering*. Moscow: Radio and Communication (in Russ.).
5. Lopatnikov, L. (1990). *Popular economic-mathematical dictionary* (3rd ed.). Moscow: Znanie (in Russ.).
6. Makarov, V. L. & Kleyner, G. B. (2007). *Microeconomics of knowledge*. Moscow: Economy (in Russ.).

7. Turovets, O. G. (1988). *Flexibility of the organization of production systems*. Moscow: Economy (in Russ.).
8. Krivoruchko, O. M., & Gorlach, O. S. (2009). Essence and content of the concept «quality of functioning of the enterprise». *Transport Sector Economics: Collected Essays*, 13, 7-17. Retrieved from http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/ETK/2009_13/index.htm (in Ukr.).
9. Simenko, I. V. (2009). *Enterprises' quality systems management: methodology, organization, practice*. Donetsk: DonNUET (in Ukr.).
10. Skurikhin, V. I., & Zabrodskiy, V. A., & Kopeychenko, Yu. V. (1984). *Design of systems adaptive production management*. Kharkiv: The Higher School (in Russ.).
11. Yastremska, O. M. (2004). *Investment activities of industrial enterprises: methodological and methodical bases* (2nd ed.). Kharkiv: INZHEK (in Ukr.).
12. Functioning of System (2013). *Economic Dictionary*. Retrieved from <http://zakony.com.ua/econom.html?catid=56527> (in Ukr.).

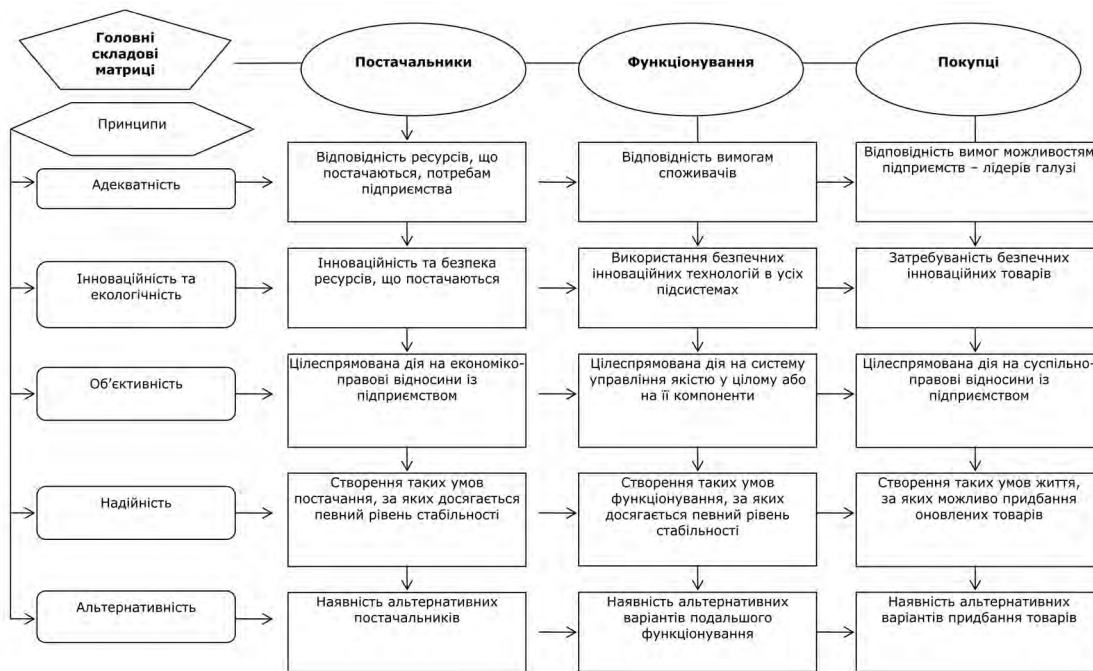

Рис. 2. Матриця принципів взаємодії підприємства із постачальниками та покупцями у процесі функціонування

Джерело: Особиста розробка автора

Received 23.07.2013